

‘નિયમસાર’ ફરીને છેલ્લો પેરેગ્રાફ લઈએ. આત્માને મુક્તિ-મોક્ષ કેમ થાય? મોક્ષ કેમ થાય એ વાત ચાલે છે. ઝીણી વાત છે, ભગવાન! ‘અભેદ-અનુપચાર-રત્નત્રયપરિણતિવાળા...’ કહો, આ ઘરે કોઈ દિ’ વાંચ્યું છે? વ્યાજે પૈસા ફેરવે. પુસ્તક તો છે ને?

મુમુક્ષુ :- વાંચ્યું પણ સમજાયું નહિ.

ઉત્તર :- પણ વાંચ્યું નથી. પહેલા વાંચે પછી સમજે. ન સમજે એ પછી વાત. આહાહા...! પાંચ-સાત કરોડ રૂપિયા અને પૈસા. હવે એ ધૂળમાં... પાંચ-છ કરોડ રૂપિયા. ધૂળ-ધૂળ. એવા બધા કેટલાય ભાળ્યા છે. અહીં કહે છે કે મુક્તિ કોની થાય છે? ભાઈને બતાવો.

‘અભેદ-અનુપચાર-રત્નત્રયપરિણતિવાળા...’ શું કહે છે? આત્મા અનંતઆનંદ, જ્ઞાનસ્વરૂપી જે અભેદ વસ્તુ છે, એ અભેદ એટલે એકરૂપ વસ્તુ છે. એ અનુપચાર છે. વ્યવહાર નહિ, નિશ્ચય. અભેદ એટલે કે ભેદ નહિ અને અનુપચાર એટલે નિશ્ચય. આહાહા...! આત્મા આનંદ અતીન્દ્રિયસ્વરૂપ પ્રભુ, અનંતગુણનો પિંડ એનો ‘અભેદ-અનુપચાર-...’ એટલે નિશ્ચય. ‘રત્નત્રયપરિણતિવાળા...’ જેને સાચા નિશ્ચય રત્નત્રય સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન, સમ્યક્ચારિત્ર પ્રગટ થયા છે, એ જીવને. ભાષા આવી છે. ભગવાનની સૈદ્ધાંતિક ભાષા ટૂંકી છે. આહાહા...!

અભેદ ચૈતન્યસ્વરૂપમાં રાગ-દ્વેષ, પુણ્ય-પાપ તો નથી પણ એમાં ગુણ-ગુણી ભેદ પણ નથી. આહાહા...! ગુણી આત્મા અને આનંદ, જ્ઞાન, દર્શન આદિ અનંતગુણ, એ ભેદ પણ દષ્ટિમાં ન લેવા. દષ્ટિમાં અભેદ એકરૂપ (લેવો). અનુપચાર એટલે નિશ્ચય. ઉપચાર નહિ એટલે નિશ્ચય. આહાહા...! ‘અભેદ-અનુપચાર-રત્નત્રય...’ સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર એ રત્નત્રય. ત્રણ રત્ન. સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન, સમ્યક્ચારિત્ર. નિશ્ચય ત્રણ રત્ન. આહાહા...! એ ‘રત્નત્રયપરિણતિવાળા...’ એની પરિણતિ એટલે પર્યાય. એ રત્નત્રય છે એ પર્યાય છે, એનો વિષય છે એ અભેદ અનુપચાર છે. ત્રિકાળી વસ્તુ ભગવાનઆત્મા અખંડ અભેદ અનંતગુણનો

પિંડ એ અભેદ અનુપચાર એટલે નિશ્ચય, એવી રત્નત્રય પરિણતિ, જે સ્વભાવના આશ્રયે સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન અને ચારિત્ર ઉત્પન્ન થયા, જે નિર્વિકલ્પ આનંદ સહિત રત્નત્રય ઉત્પન્ન થાય છે, તે રત્નત્રય પરિણતિવાળા જીવને મુક્તિ થાય છે એમ કહે છે. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ?

‘ટંકોત્કીર્ણ જ્ઞાયક જેનો એક સ્વભાવ છે...’ આહાહા...! જે ભગવાનઆત્મા ટંકોત્કીર્ણ શાશ્વત. શાશ્વત એકરૂપ જેનો સ્વભાવ છે. અનંતગુણ છે, પણ એનું સ્વરૂપ એકરૂપ સ્વભાવ છે. દ્રવ્ય તરીકે, તત્ત્વ તરીકે એકરૂપ સ્વભાવ છે. સાકરમાં જેમ ગળપણ અને મીઠાશ આદિ છે, છતાં સાકરરૂપે એક છે. એમ આત્મામાં જ્ઞાન, દર્શન, આનંદ આદિ અનંતગુણ છે, પણ વસ્તુ તરીકે એક છે. આહાહા...! આવો ઉપદેશ! એ ‘રત્નત્રયપરિણતિવાળા જીવને, ટંકોત્કીર્ણ જેનો એક સ્વભાવ છે...’ ટંકોત્કીર્ણ એટલે શાશ્વત. એક જ્ઞાયક. જાણક... જાણક... જાણક... જાણનવાળા... જાણનવાળા... જ્ઞાયક જે ભગવાનઆત્માનો સ્વભાવ. આહાહા...!

‘જ્ઞાયક જેનો એક સ્વભાવ છે...’ જાણન એક જ સ્વભાવ છે. અનંતગુણ છે પણ બધામાં એકરૂપ જ્ઞાયક એક સ્વભાવ છે. આહાહા...! છે? ‘ટંકોત્કીર્ણ જ્ઞાયક જેનો...’ એટલે આત્માનો ‘એક સ્વભાવ છે એવા નિજ પરમ તત્ત્વની શ્રદ્ધા વડે,...’ એવો પ્રભુ આત્મા, નિજ-પોતાની પરમ તત્ત્વની શ્રદ્ધા. એ પરમ તત્ત્વ જ્ઞાયકસ્વરૂપ, અનંત આનંદ અને અનંત શાંતિનો સાગર, પણ એકરૂપ વસ્તુ, એ તત્ત્વની શ્રદ્ધા દ્વારા ‘એવા નિજ પરમ તત્ત્વ...’ એવો જે જ્ઞાયક, એની ‘શ્રદ્ધા વડે,...’ ત્રણ કહેશે. શ્રદ્ધા દ્વારા, જ્ઞાન દ્વારા, ચારિત્ર દ્વારા ત્રણે એક થઈને મુક્તિ થશે, ત્યારે સિદ્ધપદ થશે. આહાહા...!

‘તદ્જ્ઞાનમાત્ર (—તે નિજ પરમ તત્ત્વના જ્ઞાનમાત્રસ્વરૂપ)...’ સ્વરૂપ જ્ઞાયક ભગવાન જાણન-દેખન ચૈતન્યસૂર્ય, ચૈતન્યચંદ્ર, ચૈતન્યપ્રકાશનું પૂર, તેનું જ્ઞાન. તેનું જ્ઞાન.. આહાહા...! ભાષા પણ આકરી. પ્રભુનો માર્ગ, જિનેશ્વરદેવનો માર્ગ કોઈ અલૌકિક છે. આહાહા...! ‘(—તે નિજ પરમ તત્ત્વના જ્ઞાનમાત્રસ્વરૂપ)...’ પરમ તત્ત્વ જે ભગવાનઆત્મા, એનું જ્ઞાન. શાસ્ત્રજ્ઞાન અને બીજા જ્ઞાન અહીં કામ ન કરે. આહાહા...! મોક્ષના ઉપાયમાં તો એક ચૈતન્ય જ્ઞાયકભાવ, એનું જ્ઞાન. આહાહા...! આવું ઝીણું છે જરી. ‘સુજાનમલજી’ જેને હજી કાને પડ્યું ન હોય કે આ ચીજ શું છે? અરે...રે...! એને ક્યારે સમજવું અને ક્યારે કરવું? અનંતકાળથી આથડે છે. એને આ દ્વારા જ મુક્તિ થશે. બીજો કોઈ ઉપાય નથી.

તેની શ્રદ્ધા માત્ર અને તે પરમતત્ત્વની ‘તદ્જ્ઞાનમાત્ર...’ એટલે એકલો ચૈતન્યમૂર્તિ તેનું જ જ્ઞાન. બીજું કોઈ નહિ. તદ્જ્ઞાનમાત્ર—એકલો જ્ઞાનસ્વરૂપ ભગવાનઆત્મા પૂર્ણાનંદસ્વરૂપ તદ્જ્ઞાનમાત્ર—તેનું જ્ઞાન. એ બીજો બોલ થયો. પહેલા સમકિત—શ્રદ્ધા કીધું, આ જ્ઞાન કહ્યું. અને ‘(—તે નિજ પરમ તત્ત્વરૂપે) અવિચળપણે...’ એ પરમ તત્ત્વ ભગવાનઆત્મા જ્ઞાન અને આનંદનો ગંજ પ્રભુ! જ્ઞાન અને આનંદનો મોટો પર્વત અરૂપી પ્રભુ અંદર છે. આહાહા...!

એમાં ‘અવિચળપણે સ્થિત...’ ચળે નહિ એ રીતે સ્થિત તે ચારિત્ર. ચારિત્ર કોઈ પંચમહાવ્રત ને દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિ એ કોઈ ચારિત્ર નથી. એ તો બધા રાગ અને વિકલ્પની જાળ છે. આહાહા...! શું કીધું?

‘અવિચળપણે સ્થિત થવારૂપ સહજચારિત્ર વડે...’ સ્વભાવિક ચારિત્ર દ્વારા. સ્વભાવિક ચારિત્ર એટલે અંદર આનંદસ્વરૂપ, જ્ઞાન આનંદ સ્વરૂપની શ્રદ્ધા, ત્રિકાળી આનંદસ્વરૂપમાં રમણતા. આહાહા...! આવું મોંઘુ, બાપા! લોકોને પહોંચવું આકરું લાગે. તેનું જ્ઞાન, તેનું અવિચળ ચારિત્ર માત્ર ‘સહજચારિત્ર વડે...’ છે? સ્વભાવિક ચારિત્ર દ્વારા ‘અભૂતપૂર્વ સિદ્ધપર્યાય થાય છે.’ પહેલા કદી નહિ થયેલું. સિદ્ધપદ કદી થયું નથી. આ દ્વારા સિદ્ધપદ પૂર્વે નહિ થયેલું એવું પ્રાપ્ત થાય છે. સમજાણું કાંઈ?

ભગવાનઆત્મા એકરૂપ જ્ઞાયક, શુદ્ધ ચૈતન્યજ્યોત, એ એકની શ્રદ્ધા-સમકિત અને એનું જ્ઞાન અને એમાં અવિચળપણે ચળે નહિ એવી સ્થિરતા, એ ત્રણથી અભૂતપૂર્વ. પૂર્વે કદી સિદ્ધિ થઈ નથી. એ ત્રણથી સિદ્ધિ થાય છે. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ? ભાષા તો સાદી છે, પ્રભુ! ભાવ તો જે હોય તે હોય. શું થાય? ત્રણલોકના નાથની વાત છે. સર્વજ્ઞ પ્રભુ પરમાત્મા, એની વાણીમાં આ આવ્યું છે. એ વાણી સંતોએ પોતે ... શાસ્ત્રની રચના કરી.

કહે છે, કે અભૂતપૂર્વ સિદ્ધપર્યાય. સિદ્ધ ભગવાન જે આત્મા અભૂત-પૂર્વે કદી દશા થઈ નથી. અનંતકાળમાં અનંત ભવ નરક અને નિગોદના કર્યા. કીડી, કાગડા, કૂતરા, ભૂંડ ને... આહાહા...! એવા અનંત અનંત ભવમાં કદી એક સમય પણ સિદ્ધપદ પ્રાપ્ત થયું નથી. આહાહા...! એ બધાનો નાશ કરીને પોતાના આનંદસ્વરૂપ ભગવાનની શ્રદ્ધા-જ્ઞાન અને અવિચળ ચારિત્ર દ્વારા અભૂતપૂર્વ એટલે પૂર્વે નહિ થયેલી એવી સિદ્ધિ એટલે મુક્તિની પ્રાપ્તિ થાય છે. આહાહા...! અરે...રે...! આવું ઝીણું!

આમાં રૂપિયા-બુપિયા શું કામ કરતા હશે? ‘..ભાઈ’! આ બધા પૈસાવાળા કરોડપતિઓ છે. ધૂળ-ધૂળપતિ. એમાં ને એમાં રોકાય. અરે...! આજ હમણાં ‘મલૂપચંદભાઈ’નું સાંભળ્યું ને. ‘ચંદુભાઈ’ના મોટા બાપા. આહાહા...! ઉંમર કેટલી હતી? ૮૦ વર્ષ. અડોદરું શરીર. મોટા છોકરા પાસે પાંચ કરોડ રૂપિયા. ‘સ્વીત્ઝરલેન્ડ’. અહીં ‘મુંબઈ’માં ‘પૂનમચંદ’, એની પાસે છ કરોડ રૂપિયા. બીજા બે છોકરા ‘મુંબઈ’, એ એક પાસે પંદર-પંદર લાખ હશે. આ અત્યારે માંદા પડ્યા છે. ... પડી ગઈ છે અને રોવે છે. આહાહા...! આ સંસારની દશા છે. કોઈ શરણભૂત નથી. શરણભૂત અંદર ભગવાન છે. આહાહા...! ‘બહાદુરભાઈ’! આ વાત છે, પ્રભુ! આહાહા...! અહીં તો ઘણાં વર્ષ જોયા. ૯૧ વર્ષ થયા. ૧૮ વર્ષની ઉંમરથી તો બધી દુનિયા જોતા આવ્યા છીએ. વેપાર, .. મોટા-મોટા વેપાર કર્યા છે. ‘મુંબઈ’, ‘સુરત’ માલ લેવા જતાં. બધું ઘણું જોયું. ધૂળમાં કાંઈ ન મળે. આહાહા...!

આ પ્રભુ અંદર દેહમાં બિરાજતો ચૈતન્યરત્ન... આહાહા...! એ ચૈતન્યરત્નની જ્ઞાયકપણાની

એકરૂપી શ્રદ્ધા. ગુણ-ગુણી બે ભેદ નહિ. એકરૂપ ચૈતન્યની અંદર અનુભવમાં પ્રતીત અને એકરૂપે તેનું જ્ઞાન. અવિચળરૂપી સ્વરૂપમાં ચારિત્ર રમણતા, અવિચળરૂપી સ્થિતિ. આહાહા...! એ ચારિત્ર દ્વારા ‘અભૂતપૂર્વ સિદ્ધપર્યાય થાય છે.’ ત્યાં સુધી તો કાલે આવ્યું હતું. કાલે અહીં સુધી આવ્યું હતું. આ તો જરી આકરું હતું એટલે ફરીને લીધું. આહાહા...! અહીં તો સેંકડો વાર વંચાઈ ગયું છે. ૬૬ વર્ષ દીક્ષા લીધા થયા. અને દુકાનમાં ૧૮ વર્ષની ઉંમરથી શાસ્ત્ર વાંચતો. દુકાન ઘરની-પિતાજીની, તેમાં શાસ્ત્ર વાંચતો. સ્થાનકવાસીના. ‘દશવૈકલિક’, ‘ઉત્તરાધ્યન’, ‘આચારંગ’, ‘સૂયગડાંગ’, ‘અધ્યાત્મ કલ્પદ્રૂમ’ વગેરે. આહાહા...! પણ આ ચીજ કોઈ જુદી. ‘સમયસાર’ જ્યાં (સંવત) ૧૯૭૮ની સાલમાં મળ્યું, ત્યારે મેં વાત બહાર પાડી, કે શરીર રહિત થવું હોય તો આ ચીજ છે. સિદ્ધપદ પ્રાપ્ત કરવું હોય તો આ ચીજ છે. આહાહા...! અભૂતપૂર્વ. ભભૂતમલ! આ અભૂતપૂર્વ કહે છે. આહાહા...!

અભૂત એટલે ‘પૂર્વે કદી નહિ થયેલો એવો.’ ‘જે પરમ જિનયોગીશ્વર...’ કહે છે કે એ કોને થાય છે? કે ‘પરમ જિનયોગીશ્વર...’ પાછા. આહાહા...! પરમ વીતરાગી દશા જેને પ્રગટી છે. આત્મામાંથી પૂર્ણ વીતરાગ દશા પ્રગટી છે, એવા જિન તે પણ પરમ-ઉત્કૃષ્ટ. આહાહા...! એવા પરમ જિનયોગીશ્વર. એવા દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રને તો પ્રાપ્ત છે. આહાહા...! નગ્ન મુનિ દ્વિગંબર, જંગલમાં વસનારા. પ્રભુ! પછી પાંચસો વર્ષે દ્વિગંબરમાંથી આ શ્વેતાંબર નીકળ્યા છે અને પછી પાંચસો વર્ષ પહેલા આ શ્વેતાંબરમાંથી સ્થાનકવાસી નીકળ્યા. અને સ્થાનકવાસીમાંથી ઓલા ‘તુલસી’ તેરાપંથી. ‘તુલસી’ છે ને તેરાપંથી? ખબર છે. અહીં આવ્યા હતા. અનાદિ સનાતન આ સત્યધર્મ જે વીતરાગનો એ આ છે. એ પરમ જિનયોગીશ્વર. આહાહા...! પરમ વીતરાગી યોગી એટલે યોગ-સ્વરૂપમાં જોડાણ. યોગી એટલે ઓલા બાવા નહિ. યોગ-જોડાણ. આહાહા...! તસ્સ ઉત્તરિમાં આવે છે. ... ત્રણ શલ્ય રહિત. મિથ્યાત્વ, માયા અને નિદાન ત્રણ શલ્ય રહિત અંતરની રમણતા. આહાહા...! કોઈ દિ’ સામાયિક કરી છે કે નહિ? એમાં આવે છે ને તસ્સ ઉત્તરિ? એમાં પ્રાયશ્ચિત કરણેણં, વિસોહિ કરણેણં, વિસલ્લી કરણેણં, પાવાણં કમ્માણં. સાધારણ વાત છે. આ તો અલૌકિક વાતું છે. આહાહા...!

અંતરમાં જિનયોગીશ્વર નિશ્ચયને પ્રાપ્ત થયા છે. અંતર આનંદસ્વરૂપ ભગવાન અતીન્દ્રિય આનંદ. આ જે વિષયોના આનંદ છે, પૈસા, સ્ત્રી, કુટુંબ-પરિવારના ભોગનો આનંદ છે એ તો ઝેરના પ્યાલા છે. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ? આ વિષયાનંદ, પૈસાનંદ, ભોગાનંદ એ બધો આનંદ માને છે એ તો ઝેરના પ્યાલા છે. આહાહા...! ઝેર ઝેર છે. એનાથી રહિત ભગવાન ‘પરમજિનયોગીશ્વર પહેલાં પાપક્રિયાથી નિવૃત્તિરૂપ વ્યવહારનયના ચારિત્રમાં હોય છે,...’ પહેલા એકદમ નિશ્ચય પૂર્ણ નથી થતું. નિશ્ચય તો છે, પણ પૂર્ણ નિશ્ચય નથી થતું. ‘પહેલા પાપક્રિયાથી નિવૃત્તિરૂપ વ્યવહારનયના ચારિત્રમાં હોય છે,...’ ત્યારે આત્માનું જ્ઞાન અને દર્શન-ચારિત્ર સહિત અંતરમાં પાપક્રિયાથી નિવૃત્તિરૂપ પંચમહાવ્રતના પરિણામ હોય છે.

આહાહા...! 'વ્યવહારનયના ચારિત્રમાં હોય છે,...' એ વ્યવહારનય છે. એ પુણ્યબંધનું કારણ છે. નિશ્ચય દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર એ મુક્તિનું કારણ છે. આહાહા...! વ્યવહાર આવે છે, પણ એ પુણ્યબંધનું કારણ છે.

'તેને ખરેખર વ્યવહારનયગોચર તપશ્ચરણ હોય છે.' મહાવ્રતાદિ નિશ્ચય સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન સહિત પાપની નિવૃત્તિરૂપ મહાવ્રત, 'તેને ખરેખર વ્યવહારનયગોચર તપશ્ચરણ...' એટલે તપસ્યા. એ વ્યવહાર તપસ્યા છે, વ્યવહારચારિત્ર છે, પુણ્યબંધનું કારણ છે. આહાહા...! હોય છે, પહેલા આવે છે. 'સહજનિશ્ચયનયાત્મક પરમસ્વભાવસ્વરૂપ પરમાત્મામાં પ્રતપન તે તપ છે;...' વાસ્તવિક તપ તો આ છે. યથાર્થ મોક્ષનો માર્ગ. આ અપવાસ કરવા... એ તો બધી લાંઘણું છે. ઉપવાસ-ઉપ એટલે આત્મામાં સમીપતા. અતીન્દ્રિય આનંદમાં વાસ. સમીપતા અંદર વસવું એનું નામ ઉપવાસ છે. એ આત્માના ભાન વિનાના એ બધા અપ-વાસ છે. અપ એટલે માઠો વાસ છે. આહાહા...! અરે...રે...! આવી વાત! અનંતકાળ રખડતા થયો, પ્રભુ! વાસ્તવિક તત્ત્વને પ્રાપ્ત કરવાની દરકાર પણ કરી નહિ. સાંભળવા મળવું કઠણ. મળ્યા પછી એ વાતમાં પ્રયત્નથી પ્રાપ્તિ કરવી એ કરી નહિ. આહાહા...!

અહીં કહે છે. આહાહા...! એ સહજ નિશ્ચયનયસ્વરૂપ. એ પંચમહાવ્રતાદિના પરિણામ તો રાગ છે. થાય છે. પણ અંદર નિશ્ચય જે છે. સહજ નિશ્ચયનયસ્વરૂપ. સ્વભાવિક નિશ્ચયનય. આનંદસ્વરૂપ ભગવાન અતીન્દ્રિય. આહાહા...! અતીન્દ્રિય આનંદનો અનુભવ, એનું નામ નિશ્ચય સત્ય ચારિત્ર કહેવાય છે. આહાહા...! અરે...રે...! વાતમાં બહુ ફેર છે. વીતરાગ ત્રિલોકનાથની કથની-વાણીની અલૌકિકતા છે. એ કહે છે, કે નિશ્ચય ચારિત્ર સહિત એને વ્યવહાર હોય છે. સહજસ્વાભાવિક નિશ્ચયનયસ્વરૂપ પરમસ્વભાવરૂપ. પરમસ્વભાવસ્વરૂપ પરમસ્વભાવ શાંત વીતરાગસ્વરૂપ 'પરમાત્મામાં પ્રતપન...' એવા જે પરમાત્મા, આત્મા અંદર શુદ્ધ ચૈતન્યઘન છે, એમાં રહેવું એ તપ છે. છે? 'પ્રતપન તે તપ...' આહાહા...! આ તો હજારો વર્ષ પહેલાના શાસ્ત્રો છે. બે હજાર વર્ષ પહેલાના મૂળ પાઠ છે. આ ટીકા નવસો વર્ષ પહેલાની છે. 'પદ્મપ્રભમલધારિદેવે' ટીકા બનાવી. મૂળ પાઠ 'કુંદકુંદાચાર્યદેવ'નો છે.

સહજ સ્વભાવિક નિશ્ચયનયસ્વરૂપ પરમસ્વભાવસ્વરૂપ. પરમસ્વભાવસ્વરૂપ વીતરાગમૂર્તિ આત્મા. આહાહા...! એના આશ્રયથી ઉત્પન્ન થયેલો વીતરાગ સ્વભાવ. વીતરાગસ્વરૂપ આત્મા, એના અવલંબનથી ઉત્પન્ન થતો પરમ વીતરાગસ્વરૂપ પરમાત્મામાં. એવો જે ત્રિકાળી પરમાત્મા અંદર, ધ્રુવ, એમાં 'પ્રતપન...' પ્ર-વિશેષે, તપન-એકાગ્રતા, લીનતા તે તપ છે. એનું નામ ભગવાન તપ કહે છે. બાકી તો બધી લાંઘણો છે. આ બધા વર્ષાતપને કરે છે ને? એય...! આહાહા...! 'અમદાવાદ'માં 'જેસંગભાઈ' .. હતા. 'જેસંગ ઉજમશી' મોટી મીલના માલિક. અહીં 'ભાવનગર' મીલમાં. એના દીકરા 'મંગલભાઈ' હતા. એની વહુએ વર્ષાતપ કર્યા હતા. પછી પાછળથી પારણામાં પોણો લાખ રૂપિયા ખર્ચ્યા હતા. ગૃહસ્થ માણસ, કરોડ રૂપિયા.

‘મંગલભાઈ’ અહીં સાંભળવા આવતા. ‘ભાવનગર’ આવે એટલે અહીં આવે. પણ એ વાતને કાંઈ સમજી શકે નહિ. એની વહુ, પોતે મરી ગયા પછી એની વહુએ વર્ષાતપ કર્યા. એ મોટી રેલ.. શું કહેવાય? સ્પેશ્યલ ‘અમદાવાદ’ થી ‘પાલિતાણા’. પોણો લાખ રૂપિયા ખર્ચ્યા. એ જાણે કે ધર્મ થઈ જશે. વર્ષાતપ કરીને પછી પોણો લાખ ખર્ચ્યા.

અરે..! ભાઈ! ભગવાન તો એમ કહે છે, કે ‘સહજનિશ્ચયનયાત્મક પરમસ્વભાવસ્વરૂપ...’ પરમસ્વભાવસ્વરૂપ પરમાત્મા-આત્મા. પરમ ત્રિકાળી જ્ઞાન આનંદ આદિ સ્વરૂપ, એમાં પ્રતપન. પ્ર-વિશેષે તપન-સ્થિર ‘તે તપ...’ એ તપથી મુક્તિ થાય છે. એ તપથી નિર્જરા અને સંવર થાય છે. આહાહા..! છે કે નહિ? ‘નિજ સ્વરૂપમાં અવિચળ સ્થિતિરૂપ...’ નિજ સ્વરૂપમાં અવિચળ-ન ચળે એવી સ્થિતિરૂપ ‘સહજનિશ્ચયચારિત્ર...’ સ્વભાવિક સાચું-સત્ય ચારિત્ર આ તપથી થાય છે. આ તપથી સાચું ચારિત્ર થાય છે. આહાહા..! અરે..રે..! સાંભળવા પણ મળે નહિ. અંદર છે કે નહિ? ઘરના ચોપડા દરરોજ જોવે. નામ-ઠામ, ઉધાર. આ જોવામાં નવરાશ ન મળે. આહાહા..! અને જોવા જાય તો આ ઝટ બેસે નહિ. સત્ સમાગમ વિના કઠણ વાત, ભગવાન! માર્ગ પ્રભુ! તારો કઠણ છે. પણ તેનું ફળ પણ અલૌકિક સિદ્ધ છે ને? આહાહા..!

પરમ નિશ્ચય અહીં ચારિત્ર કહ્યું. ‘અવિચળ સ્થિતિરૂપ સહજનિશ્ચયચારિત્ર આ તપથી હોય છે.’ ઉપર તપ કહ્યું ને? કે ‘પરમાત્મામાં પ્રતપન તે તપ છે;...’ પરમ સ્વરૂપ ભગવાનઆત્મામાં અંદરમાં તપ. એ ‘નિજ સ્વરૂપમાં અવિચળ સ્થિતિરૂપ સહજનિશ્ચયચારિત્ર આ તપથી હોય છે.’ આહાહા..! પહેલું તો હજી સમજવામાં કઠણ પડે. શું થાય? જિંદગી ચાલી જાય છે. મરણની સમીપ થઈ જાય છે. એક દિ’ આવશે અને દેહ છૂટી જશે. એનો આત્મા તો અનાદિઅનંત છે. એણે શું કર્યું? આ તત્ત્વ નિશ્ચય જો યથાર્થ દષ્ટિ-જ્ઞાન આદિ ન કર્યું તો જન્મ-મરણનો અંત નહિ આવે. આહાહા..! કરોડો રૂપિયાનું દાન કર્યું હોય, પાંજરાપોળમાં કરોડો રૂપિયા ખર્ચ્યા હોય... આહાહા..! દયા-દાનમાં કરોડો રૂપિયા ખર્ચ્યા હોય તો એમાં કોઈ ધર્મ નથી. અભિમાન છોડીને રાગની મંદતા કરે, હું કર્તા છું, હું આપું છું એવું અભિમાન છોડે તો શુભભાવ થાય છે. પુણ્યબંધ થાય છે. આહાહા..!

મુમુક્ષુ :- .. વિચારતો હોય.

ઉત્તર :- કર્તાપણું માને તો મિથ્યાત્વ સાથે અનંત સંસાર છે. મેં કર્યું, મેં દીધું, આ પૈસા મારી ચીજ છે. પૈસા તો ધૂળ છે. તું તો ચૈતન્યપ્રભુ છો. ચૈતન્યની ધૂળ? આહાહા..! એ પૈસા મારા અને મેં વાપર્યા... આહાહા..! એ તો મિથ્યાદષ્ટિની કર્તાબુદ્ધિ છે. આહાહા..! આકરું કામ છે, પ્રભુ! એનું ફળ પણ એવું છે ને? અનંત સંસારનો અંત આવી જાય અને ‘સાદિ અનંત અનંત સમાધિ સુખમાં.’ આહાહા..! મોક્ષ. એનું આ કારણ. ‘સાદિ અનંત-અનંત સમાધિ સુખમાં અનંત દર્શન અનંત જ્ઞાનસહિત જો.’ એવી સિદ્ધપદની પ્રાપ્તિ, આવી

તપસ્યાથી અને આવા ચારિત્રથી થાય છે. આહાહા..!

‘એવી રીતે એકત્વસપ્તતિમાં (શ્રી પદ્મનંદી-આચાર્યદેવકૃત પદ્મનંદિપંચવિંશતિકા નામના શાસ્ત્રને વિષે એકત્વસપ્તતિ નામના અધિકારમાં ૧૪મા શ્લોક દ્વારા) કહ્યું છે કે :-’ આધાર આપ્યો છે.

दर्शनं निश्चयः पुंसि बोधस्तद्वोध इष्यते ।

स्थितिरत्रैव चारित्रमिति योगः शिवाश्रयः ॥

ઉપર શ્લોક છે. નીચે શ્લોકાર્થ. ‘આત્માનો નિશ્ચય તે દર્શન છે,...’ આહાહા..! દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્રની શ્રદ્ધા, કે નવતત્ત્વની ભેદવાળી શ્રદ્ધા, એ કોઈ સમકિત નથી. એ તો રાગ છે. ‘આત્માનો નિશ્ચય તે દર્શન છે,...’ ભગવાન પૂર્ણાનંદ પ્રભુ, સચ્ચિદાનંદ સત્ એટલે શાશ્વત, જ્ઞાન અને આનંદનો ખજાનો-ભંડાર, પ્રભુ! એનું દર્શન, એની પ્રતીતિ, એની સન્મુખ થઈને જ્ઞાનમાં ખ્યાલમાં લઈને, એની પ્રતીતિ, એનું નામ દર્શન, એનું નામ સમ્યગ્દર્શન. આહાહા..! કેટલી શરતો? માથે શરતો મૂકી છે. આહાહા..!

‘આત્માનો નિશ્ચય તે દર્શન છે,...’ ભગવાનઆત્મા પૂર્ણાનંદનો નાથ અતીન્દ્રિય જ્ઞાનથી ભરપૂર ભરેલો છે. સાકરમાં જેમ ગળપણ ભરેલું છે, તેમ આત્મામાં અતીન્દ્રિય આનંદ ભર્યો છે. એ અતીન્દ્રિય આનંદ સન્મુખ થઈને શ્રદ્ધા થાય, એનું નામ સમ્યગ્દર્શન કહે છે. આહાહા..! એનું નામ દર્શન. ‘આત્માનો બોધ તે જ્ઞાન છે,...’ શાસ્ત્રના જ્ઞાન આદિ નહિ. એ તો બહારની વાતો છે. આત્માનો બોધ. ભગવાનઆત્મા અંદર અતીન્દ્રિય આનંદનો નાથ, એનું જ્ઞાન એને બોધ એટલે જ્ઞાન કહે છે. આહાહા..!

અને ‘આત્મામાં જ સ્થિતિ તે ચારિત્ર છે;...’ ચારિત્ર કોઈ બહારની ચીજ ક્રિયાકાંડ નથી. આત્મા અતીન્દ્રિય આનંદસ્વરૂપ, પ્રભુ! એમાં સ્થિતિ સ્થિરતા, એ આનંદ અને રમણતા, એનું નામ ચારિત્ર છે. આહાહા..! એક એક વ્યાખ્યા જુદી છે. ‘આવો યોગ (અર્થાત્ આ ત્રણેની એકતા)...’ આ ત્રણની એકતા. આહાહા..! શું કીધું? આત્માનો નિશ્ચય સમ્યગ્દર્શન અનુભવ. આહાહા..! આત્મા અતીન્દ્રિય આનંદકંદ પ્રભુ, સચ્ચિદાનંદ અનાકુળ શાંતિનો રસકંદ, એનો અનુભવ કરીને પ્રતીતિ થવી, જ્ઞાન થઈને પ્રતીતિ થવી એ સમ્યગ્દર્શન. અને એનું જ્ઞાન થવું તે જ્ઞાન છે. આહાહા..! આત્માનો બોધ એ જ્ઞાન છે અને ‘આત્મામાં જ સ્થિતિ...’ આહાહા..! આકરી વાત છે, પ્રભુ! આત્મામાં જ સ્થિતિ. ‘જ’ શબ્દ છે. આત્મા આનંદસ્વરૂપ અતીન્દ્રિય આનંદનો નાથ સાગર છે. એ આત્મામાં અંદર સ્થિતિ થવી એ ચારિત્ર છે. આહાહા..! ‘એકત્વસપ્તતિ...’ ‘પદ્મનંદિ’માંથી લીધું. બહુ ટૂંકું.

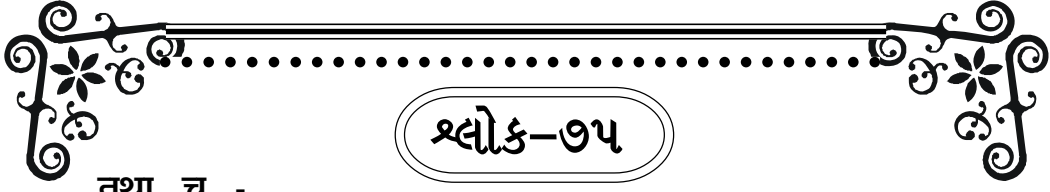
આ શરીર તો જડ, માટી, ધૂળ છે. અંદર આઠ કર્મ છે એ પણ માટી-ધૂળ છે. અને દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિના પરિણામ પુણ્ય છે, અને હિંસા, જૂઠું, કમાવું, રળવું, દુકાનના ધંધામાં ધ્યાન રાખવું એ પાપ છે. આહાહા..! એ પુણ્ય અને પાપ ને અજીવથી ભિન્ન,

એવો જે ભગવાનઆત્મા અંદર, એ આત્માની સન્મુખની પ્રતીતિ અને અનુભવ થઈને ભાન થવું, અને એનું જ્ઞાન, એમાં રમણતા થવી એ દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર છે. એ દર્શન-જ્ઞાન અને ચારિત્ર એ ત્રણ, આ વિધિએ તેની મુક્તિ અને સિદ્ધિ છે. આહાહા...! આકરું લાગે, બાપુ! શું થાય? માર્ગ તો આ છે. 'એક હોય ત્રણકાળમાં પરમારથનો પંથ.' પરમાત્મા જિનેશ્વરદેવ અનંત તીર્થકરો થયા, અનંત થશે, વર્તમાન સંખ્યાતા તીર્થકરો, કેવળીઓ વર્તે છે. બધાનું એક કથન છે, એક જ પ્રકાર આ છે.

આત્મા અંદર વસ્તુ ભગવાન ચિદાનંદ પ્રભુ અનંત-અનંત આનંદના ગુણનો રચેલો, પ્રભુ! ગુણથી ભરેલો ભગવાન, એની સન્મુખના અનુભવની શ્રદ્ધા, એના અનુભવનું જ્ઞાન અને એમાં રમણતા એ ચારિત્ર એ ત્રણ મુક્તિનું કારણ છે. મુક્તિનું કારણ એ ત્રણ છે. આહાહા...! ભાષા પણ કઠણ પડે. શું થાય? પ્રભુ!

અનંતકાળ થયો પણ એ ભૂલી ગયો. અનંતકાળ. આહાહા...! કરોડો રૂપિયા હોય તો શું કરે? કહો, 'ભભૂતમલજી'! હમણાં 'મલૂપચંદભાઈ'નો દાખલો ન આપ્યો? એના બે દીકરાઓ એક પાસે છ કરોડ અને એક પાસે પાંચ કરોડ. અને બે બીજા છે એની પાસે દસ-પંદર લાખ. ચાર છોકરાઓ છે. અમારા 'ચંદુભાઈ' બાળ બ્રહ્મચારી છે. એમના દાદા છે. એમના બાપાના મોટાભાઈ. અત્યારે કહે છે અમદાવાદમાં અર્ધ પક્ષઘાત (થયો છે). ચાલતા પડી ગયેલા તડ પડી ગઈ છે. આહાહા...! કેટલી વાર પછી રુદન કરે છે. રોવે છે. શું થાય? પ્રભુ! જડની દશામાં શું થાય? જડની અવસ્થા, પ્રભુ! જે સમયે જે થવાની તે થવાની તારાથી રોકાય નહિ. તારાથી સુધારાય નહિ અને તું જાણે કે હું આને સુધારી દઉં. આહાહા...!

સુખ તો આત્મામાં, આનંદમાં અંદર છે. એની શ્રદ્ધા, જ્ઞાન અને ચારિત્ર, 'આવો યોગ (અર્થાત્ આ ત્રણેની એકતા) શિવપદનું કારણ છે.' એ ત્રણની એકતા જ મોક્ષનું કારણ છે. શિવપદ એટલે મોક્ષ. નમોત્યુણમાં આવે છે. નમોત્યુણમાં નથી આવતું? સામાયિકનો પાઠ. 'નમોત્યુણં, અરિહંતાણં, ભગવંતાણં..' એમાં છેલ્લે આવે છે. 'શિવમલયમરુમણંત...' શિવ એટલે? આ શિવશંકર નહિ. શિવ એટલે કલ્યાણસ્વરૂપ. અંતર શિવ-કલ્યાણસ્વરૂપ એ છે. આવ્યું ને? આહાહા...! શિવપદનું કારણ, કલ્યાણસ્વરૂપ ભગવાનઆત્મા શિવપદ. નિરૂપદ્રવ સ્વરૂપ, જેમાં ઉપદ્રવ નથી, એકલો આનંદનો સાગર નાથ, અતીન્દ્રિય આનંદનો સાગર, જેમ દરિયામાં ભરતી આવે છે, એમ પર્યાયમાં અતીન્દ્રિય આનંદની ભરતી આવે છે. આહાહા...! એનું નામ મુક્તિ છે, એનું નામ સિદ્ધપદ છે. આહાહા...! વાતે વાતે ફેર. પ્રભુ! પ્રભુનો માર્ગ જ જુદો છે. વીતરાગ જિનેશ્વરદેવ... આહાહા...! એ શિવપદ આ કહે છે. શિવપદનું આ કારણ છે.

તથા ચ -

શ્લોક-૭૫

(માલિની)

જયતિ સહજબોધસ્તાદશી દૃષ્ટિરેષા
 ચરણમપિ વિશુદ્ધં તદ્વિધં ચૈવ નિત્યમ ।
 અઘકુલમલપંકાનીકનિર્મુક્તમૂર્તિઃ
 સહજપરમતત્ત્વે સંસ્થિતા ચેતના ચ ॥૭૫॥

इति सुकविजनपयोजमित्रपंचेन्द्रियप्रसरवर्जितगात्रमात्रपरिग्रह श्रीपद्मप्रभमलधारिदेव-
 विरचितायां नियमसारव्याख्यायां तात्पर्यवृत्तौ शुद्धभावाधिकारः तृतीयः श्रुतस्कन्धः ॥

વળી (આ શુદ્ધભાવ અધિકારની છેલ્લી પાંચ ગાથાઓની ટીકા પૂર્ણ કરતાં ટીકાકાર મુનિરાજ શ્રી પદ્મપ્રભમલધારીદેવ શ્લોક કહે છે) :-

[શ્લોકાર્થ :-] સહજ જ્ઞાન સદા જયવંત છે, તેવી (-સહજ) આ દૃષ્ટિ સદા જયવંત છે, તેવું જ (-સહજ) વિશુદ્ધ ચારિત્ર પણ સદા જયવંત છે; પાપસમૂહરૂપી મળની અથવા કાદવની પંક્તિથી રહિત જેનું સ્વરૂપ છે એવી સહજપરમતત્ત્વમાં સંસ્થિત ચેતના પણ સદા જયવંત છે. ૭૫.

આ રીતે, સુકવિજનરૂપી ક્રમળોને માટે જેઓ સૂર્ય સમાન છે અને પાંચ ઇન્દ્રિયોના ફેલાવ રહિત દેહમાત્ર જેમને પરિગ્રહ હતો એવા શ્રી પદ્મપ્રભમલધારીદેવ વડે રચાયેલી નિયમસારની તાત્પર્યવૃત્તિ નામની ટીકામાં (અર્થાત્ શ્રીમદ્ ભગવત્કુંદકુંદાચાર્યદેવપ્રણીત શ્રી નિયમસાર પરમાગમની નિર્ગ્રંથ મુનિરાજ શ્રી પદ્મપ્રભમલધારીદેવવિરચિત તાત્પર્યવૃત્તિ નામની ટીકામાં) શુદ્ધભાવ અધિકાર નામનો ત્રીજો શ્રુતસ્કંધ સમાપ્ત થયો.

શ્લોક-૭૫ ઉપર પ્રવચન

‘વળી (આ શુદ્ધભાવ અધિકારની છેલ્લી પાંચ ગાથાઓની ટીકા પૂર્ણ કરતાં ટીકાકાર મુનિરાજ શ્રી પદ્મપ્રભમલધારીદેવ શ્લોક કહે છે) :-’ હવે ટીકાકાર શ્લોક કહે છે.

જયતિ સહજબોધસ્તાદશી દૃષ્ટિરેષા
 ચરણમપિ વિશુદ્ધં તદ્વિધં ચૈવ નિત્યમ ।

અઘકુલમલપંકાનીકનિર્મુક્તમૂર્તિ:

સહજપરમતત્ત્વે સંસ્થિતા ચેતના ચ ॥૭૫॥

આહાહા...! શું કહે છે? 'સહજ જ્ઞાન સદા જયવંત છે...' એના બે અર્થ છે. એક તો ભગવાન અંદર આત્મા, સ્વભાવિક જ્ઞાનનો પિંડ પ્રભુ સદા જયવંત છે, પણ એની અંદર અનુભવની પ્રતીતિ સમ્યક્ થયું એ પણ જયવંત વર્તે છે, એમ કહે છે. આહાહા...! 'સહજ જ્ઞાન...' ત્રિકાળી સ્વભાવ ભગવાન જ્ઞાન 'સદા જયવંત...' ત્રણેકાળે જયવંત. આહાહા...! નિગોદ. ડુંગળી અને લસણમાં ડો, તો પણ પ્રભુ અંદર આત્મા જે છે એ તો નિર્મળાનંદ છે. એની પર્યાયમાં, દશામાં બધી ભૂલ છે. પર્યાયમાં, અવસ્થામાં સંસાર છે. એની ચીજ તો નિર્મળાનંદ ત્રિકાળ શુદ્ધ છે. છે?

'સહજ જ્ઞાન સદા જયવંત છે...' આહાહા...! કેમ બેસે? બહારના અભિમાન. અમે આ કર્યું, અમે આ કર્યા, અમે આ દુકાન માંડી, પછી આટલું રળ્યા, આટલું કમાણા. આહાહા...! 'આફ્રિકા'માં બહુ પેદાશ. છ હજાર માણસ આપણા મહાજન છે. 'જામનગર' આસપાસના ગામડાના. બધા ઘણાં પૈસાવાળા. હબસી લોકોનો બહુ ડર. આવ્યા હતા બધા, આવ્યા હતા. હબસી લોકોનો ડર. ક્યારે મારશે? આહાહા...! એક વાત કરી હતી ને? કે ત્રણ જણાને ઘરે જઈને મારી નાખ્યા. પછી તો એનો બાપ આવ્યો, એને મારી નાખ્યો. ચારને મારી નાખ્યા. આહાહા...! આ 'વીરચંદભાઈ'ના ભાઈ બેઠા. એમના દીકરાને પણ માર્યો. મારીને અસાધ્ય કરી નાખ્યો. પછી ચાલ્યા ગયા. નહિતર તો જાણે મરી ગયો એટલે... આહાહા...! હબસી લોકો બહુ પાપી મુસલમાન. આહાહા...! એટલે પૈસાવાળાને ઘણો ડર. આ પૈસાનું સુખ. આહાહા...! આપણે ઉતર્યા હતા એ પંદર લાખનું મકાન છે. ત્રણ પટી. ચારે કોર એક વંડી, એમાં તારનો એક આખો ભાગ, ત્રીજો વળી તારનો અંદરનો.. એટલે ત્રણ પટ્ટી ઉકલે તો અંદરમાં ગરી શકે. એટલો ડર. આહાહા...! અને કરોડપતિ. આહાહા...! ૪૦-૪૦ લાખ રૂપિયાના કાપડના ધંધા. આખી દુકાન કાપડથી ભરી હોય. ઘોડા લાકડાના... આહાહા...! દુનિયાનું આ સુખ.

અહીં કહે છે, પ્રભુ! 'સહજ જ્ઞાન સદા જયવંત...' એ સુખ છે. આહાહા...! અંતરમાં જ્ઞાનસ્વભાવ સ્વભાવિક જ્ઞાન, આ શાસ્ત્ર ભણીને અને એલ.એલ.બી. અને એમ.એ. એલ.એલ.બી.ના પૂંછડા વકીલને હોય અને એમ.એ.ને પૂંછડા ડોક્ટરને હોય. આહાહા...! અહીં તો કહે છે, કે સ્વભાવિક જ્ઞાન સદા જયવંત. આત્માનું જ્ઞાન. ભગવાનઆત્મા પ્રજ્ઞાસ્વરૂપ, જ્ઞાનસ્વરૂપ, જાણકસ્વરૂપનો પિંડ, તે સ્વભાવિક જ્ઞાનનો પિંડ તે જયવંત વર્તે છે. એ છે તો જયવંત, પણ અહીં દૃષ્ટિ થઈ છે એ પણ કહે છે કે આ જયવંત વર્તે છે. જાણ્યા વિના જયવંત વર્તે એ કોને કહેવું? આહાહા...! જે ચીજ જાણવામાં નથી આવી, એ ચીજ છે એમ કેમ માને? આહાહા...! એ ચીજ જે છે, ભગવાનઆત્મા આનંદ અને જ્ઞાનની મૂર્તિ

પ્રભુ, એનું જ્ઞાન થાય કે આ ચીજ જ્ઞાન છે. તો જ્ઞાન થાય છે એને સાચું જ્ઞાન કહે છે. આહાહા...! આવું બધું મોંઘું. અહીં તો આ ચાલે છે, ભાઈ! અહીં ૪૫ વર્ષ, સાડી ૪૫ વર્ષ થયા. આ તો જંગલ હતું. અહીં તો બધે પાડા બેસતા. આહાહા...! ત્રણલોકના નાથની આવી વાત! સાક્ષાત્ ભગવાન સીમંધર પ્રભુ બિરાજે છે. ‘કુંદકુંદાર્યાર્ય’ ત્યાં ગયા હતા. ત્યાંથી આવીને પોતાને માટે આ (શાસ્ત્ર) બનાવ્યું. આહાહા...! આ શાસ્ત્ર પોતાને માટે બનાવ્યું. બીજા ‘સમયસાર’ આદિ તો ઉપદેશક તરીકે છે. આ તો પોતાના હિત માટે બનાવ્યું. આહાહા...!

કહે છે, કે ‘સહજ જ્ઞાન સદા જ્યવંત છે, તેવી (-સહજ) આ દષ્ટિ સદા જ્યવંત છે,...’ આહાહા...! સમ્યગ્દર્શન પણ સદા જ્યવંત છે. અંતરમાં જે સમ્યગ્દર્શન છે, એ તો ત્રિકાળી જ્યવંત છે. પણ પર્યાયમાં ભાન થયું એ પણ જ્યવંત વર્તે છે. એ પર્યાયે એને માન્યું ત્યારે કહે છે કે આ જ્યવંત વર્તે છે. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ? ‘આ દષ્ટિ સદા જ્યવંત છે...’

‘તેવું જ (-સહજ) વિશુદ્ધ ચારિત્ર...’ આહાહા...! વિશુદ્ધ ચારિત્ર. સ્વરૂપ જ્ઞાનાનંદમાં રમણતા, એ ચારિત્ર. ચારિત્ર એટલે ચરવું, રમવું, જમવું. જેમ લીલા ઘાસને ગોચરી ગાય ખાય, એમ અંદરમાં આનંદનો સાગર નાથ, એને અંતર અનુભવ છે, એ અંદરથી આનંદની ગોચરી કરે. આહાહા...! એનું નામ ચારિત્ર. આવી વાત છે, પ્રભુ! ઘણો ફેરફાર. બીજા માણસને બેસવું કઠણ પડે.

‘વિશુદ્ધ ચારિત્ર પણ સદા જ્યવંત છે;...’ આહાહા...! ત્રિકાળી તો જ્યવંત છે પણ અમારી વર્તમાન દશા પણ જ્યવંત વર્તે છે, એમ કહે છે. આહાહા...! મુનિરાજની વ્યાખ્યા છે. અમારા દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર પર્યાયમાં જ્યવંત વર્તે છે. અને એનો વિષય તો જ્યવંત વર્તે જ છે. એ તો ત્રિકાળી. આહાહા...! વાત વાતમાં ફેર. બધા માણસ નથી કહેતા? ‘આનંદ કહે પરમાણંદા માણસે માણસે ફેર. એક લાખે તો ન મળે, એક ત્રાંબિયાના તેર.’ એમ પ્રભુ કહે છે કે મારે અને તારે બાપા! અનાદિ રખડે છે એની વાત અને મારામાં ફેર છે. બહુ બધી વાતમાં ફેર છે. આહાહા...! દુનિયામાં એમ કહે છે, ને ‘માણસે માણસે ફેર. એક લાખે ન મળે અને એક ત્રાંબિયાના તેર.’ એમ આવી વાત પ્રભુની સાંભળવા મળવી મુશ્કેલ પડે, પ્રભુ! આહાહા...!

અહીં કહે છે ‘વિશુદ્ધ ચારિત્ર પણ સદા...’ ‘ચારિત્ર પણ...’ છે ને? એટલે જ્ઞાન પણ છે, દષ્ટિ પણ છે અને એ ઉપરાંત ચારિત્ર પણ છે. આહાહા...! મુનિરાજ છે. ‘પદ્મપ્રભમલધારીદેવ’ મુનિ. દિગંબર મુનિ નવસો વર્ષ પહેલા ટીકા કરનારા. ‘કુંદકુંદાર્યાર્ય’ની ગાથાની ટીકા કરનાર. ‘ચારિત્ર પણ સદા જ્યવંત છે; પાપસમૂહરૂપી મળની અથવા કાદવની પંક્તિથી રહિત...’ આહાહા...! પાપસમૂહરૂપી મળ. પુણ્ય અને પાપ બન્ને પાપ છે. ‘પાપકો તો પાપ સૌ કહે પણ અનુભવી જીવ પુણ્યને પાપ કહે.’ આહાહા...! ‘યોગીન્દ્રદેવ’માં આવે છે. ‘પાપકો પાપ તો સૌ કહે, પુણ્ય કો ભી અનુભવીજન પાપ કહે.’ રાગ, દયા, દાન,

વ્રત એ પાપ. આત્માની શાંતિથી વિરુદ્ધ ભાવ (એ પાપ છે). આહાહા...! ‘પાપસમૂહરૂપી મળની અથવા કાદવની પંક્તિથી રહિત...’ આહાહા...! એ પુણ્ય અને પાપ રાગની પંક્તિ અનાદિથી આમ ચાલે છે. અજ્ઞાનીમાં એ જ અનાદિથી ચાલે છે. પંક્તિ. પુણ્ય-પાપ... પુણ્ય-પાપ... પુણ્ય-પાપ... પુણ્ય-પાપ... શુભ-અશુભ... શુભ-અશુભ... એ ‘પંક્તિથી રહિત જેનું સ્વરૂપ છે એવી સહજપરમતત્ત્વમાં સંસ્થિત...’ આહાહા...! એવું સહજપરમતત્ત્વ, સ્વાભાવિક આનંદનો નાથ, પ્રભુ! એમાં સંસ્થિત નામ રહેનારી ‘ચેતના પણ...’ અનુભવ. એ ઉપરાંત ‘ચેતના પણ સદા જયવંત છે.’ જાણન-દેખનની ચેતના પણ સદા જયવંત છે અને પર્યાયમાં જાણન-દેખન આવ્યું, એનાથી ખ્યાલ આવ્યો કે આ ચેતન જયવંત છે. તો પર્યાય પણ જયવંત છે. આહાહા...! ‘સદા જયવંત છે.’ લ્યો મંગલિક થઈ ગયું. કાલે ‘સમયસાર’ લેવાશે.

(શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)

